

İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi

Editör: İsmail ACUN

2. Baskı

Editör: Prof. Dr. İsmail ACUN

İNSAN HAKLARI VE DEMOKRASİ EĞİTİMİ

ISBN 978-605-241-728-7

DOI 10.14527/9786052417287

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Eylül 2019, Ankara

2. Baskı: Eylül 2021, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

İnsan hakları ve demokrasi birbirinden bağımsız düşünülmeyecek kadar bir-biri ile ilgili kavramlar olarak çağlar boyunca yavaş yavaş, özellikle son iki yüzyıl boyunca hızlı bir şekilde tüm insanlar için önemli hâle gelmiştir. İnsan hakları ve demokrasi eğitimi de buna paralel olarak değişmiş ve gelişmiştir.

Bu kitap, insan hakları ve demokrasinin tarihsel süreçte gelişimini, insan haklarının felsefi temellerini, insan hakları ve demokrasiye karşı tehditleri, bu tehditlere karşı kurulmuş yerel ve uluslararası kuruluşlara dair bilgiler içermektedir.

Ayrıca bu kitap, aynı adlı kitaplardan farklı olarak sadece insan hakları ve demokrasi hakkında değildir; aynı zamanda insan hakları ve demokrasi eğitiminin nasıl olması gerektiğine dair çeşitli etkinlik örneklerini de içermektedir.

Bu kitabın yazarları özveri ile çalışmışlardır. Yazarlar, Servet Üztemur, Erkan Dinç, Ömür Gürdoğan Bayır, Yusuf İnel, İlker Dere, Hıdır Karaduman, Cennet Şanlı ve Zeynep Kılıç'a teşekkür ederim. Servet Üztemur ve Yusuf İnel'e bölüm yazarlığının yanında, kitabın diğer kısımlarına yaptıkları katkılardan dolayı ayrıca müteşekkirim.

Yayıncı, Pegem Akademi ailesine de teşekkür ederim.

Tüm okuyuculara faydalı olması ümidiyle.

Prof. Dr. İsmail ACUN

ORCID No: 0000-0003-1248-1836

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. İsmail ACUN

1. BÖLÜM: İnsan Hak ve Özgürlükleri

Doç. Dr. Servet ÜZTEMUR, Gaziantep Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1580-9123

2. BÖLÜM: Geçmişten Günümüze İnsan Hakları

Prof. Dr. İsmail ACUN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

ORCID No:0000-0003-1248-1836

3. BÖLÜM: Eğitim Hakkı

Doç. Dr. Ömür GÜRDOĞAN BAYIR, Anadolu Üniversitesi

ORCID No:0000-0002-7455-7237

4. BÖLÜM: Demokrasi

Prof. Dr. Erkan DİNÇ, Anadolu Üniversitesi

ORCID No:0000-0002-0953-3351

5. BÖLÜM: Demokratik Hayat

Doç. Dr. Yusuf İNEL, Uşak Üniversitesi

ORCID No:0000-0003-0739-5730

6. BÖLÜM: Demokratik Katılım

Doç. Dr. İlker DERE, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ORCID No:0000-0003-0993-7812

7. BÖLÜM: Medya ve Demokrasi

Doç. Dr. Hıdır KARADUMAN, Anadolu Üniversitesi

ORCID No:0000-0003-4385-2476

Arş. Gör. Okan YETİŞENSOY, Bayburt Üniversitesi

ORCID No:0000-0002-6517-4840

8. BÖLÜM: Dünyada İnsan Hakları İhlalleri: Terör

Dr. Öğr. Üyesi Cennet ŞANLI, Pamukkale Üniversitesi

ORCID No:0000-0003-3285-0950

9. BÖLÜM: İnsan Hakları Sorunları: Şiddet ve Yerel Konular

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep KILIÇ, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

ORCID No:0000-0002-5756-3782

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM İNSAN HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ

Temel Kavramlar (Hak, Özgürlük, Eşitlik, Adalet).....	1
İnsan Hakları.....	3
İnsan Hak ve Özgürlükleriyle İlgili Sınıflandırmalar	5
T.C. Anayasasında Temel Hak ve Özgürlüklerin İfadesi.....	9
Kişinin Hak ve Ödevleri	10
Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler	14
Siyasi Hak ve Ödevler	15
Sonuç.....	16
Kaynakça.....	17

2. BÖLÜM GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İNSAN HAKLARI

İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Tarihsel Gelişimi ve Felsefi Temelleri.....	19
İnsan Hak ve Özgürlükleriyle İlgili Uluslararası ve Ulusal Belgeler ve Kuruluşlar	28
Sonuç.....	36
Kaynakça.....	37

3. BÖLÜM EĞİTİM HAKKI

Eğitimin Tarihsel Dönüşümü	39
Dünya'da Eğitim.....	40
Türkiye'de Eğitim	42
Eğitimin Hukuksal Temelleri.....	45
Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Eğitim	45
Yasa ve Sözleşmelerle Eğitimin Korunması	47
Eğitim Hakkına Ulaşmada Niteliksel Sorunlar	49
Eğitim Hakkı ve Dezavantajlı Gruplar.....	54
Sonuç.....	57
Kaynakça.....	58

4. BÖLÜM

DEMOKRASİ

Demokrasi Kavramı	61
Demokrasi Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi	63
Demokrasinin Temel İlkeleri	67
Milli Egemenlik	67
Eşitlik	68
Haklar ve Özgürlükler:	69
Aktif katılım:	70
Hukukun üstünlüğü ve/veya hukuk devleti ilkesi:	70
Güçler ayrılığı ilkesi:	71
Çoğunluk veya çoğunluğun yönetimi ilkesi:	71
Çoğulculuk ilkesi:	72
Farklılıklara saygı ilkesi:	72
Şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesi:	72
Demokrasiyle İlgili Sınıflandırmalar	73
Doğrudan demokrasi:	73
Temsili demokrasi:	73
Yarı-doğrudan demokrasi:	74
Çoğunlukçu (mutlak) demokrasi:	74
Delegasyoncu demokrasi:	74
Düşük yoğunluklu demokrasi:	75
Klasik (çoğulcu) demokrasi:	75
Liberal demokrasi	75
Marksist demokrasi	75
Militan demokrasi	76
Müzakereci demokrasi	76
Plebisitçi demokrasi	77
Radikal demokrasi	77
Siber (dijital) demokrasi	78
Uzlaşmacı (oydaşmacı) demokrasi	78
Westminster modeli demokrasi	78
Sonuç Yerine: Demokrasinin Güncel Durumu, Eleştiriler ve Sorunlar	79
Kaynakça	81

5. BÖLÜM DEMOKRATİK HAYAT

Demokrasi Kültürü ve Toplumda Demokrasi	85
Demokrasi Eğitimi	87
Ailede Demokrasi.....	90
Okulda Demokrasi.....	93
Demokratik Okul Kültürü Oluşturma.....	94
Yönetimde Karar ve Sorumluluk.....	94
Öğrenme Ortam ve Süreçleri.....	95
Kimlik ve Aidiyet.....	95
İletişim, Etkileşim ve İşbirliği	96
Değer Tabanlı Eğitim	96
Davranış Yönetimi.....	97
Sonuç.....	97
Kaynakça.....	98

6. BÖLÜM DEMOKRATİK KATILIM

Demokratik Katılım Nedir?	101
Bilinçli Vatandaş Olmak.....	102
Okuryazarlık	102
Eleştirel Okuma	103
Aktif Dinleme	103
Eleştirel Düşünme	103
Sorunların Tartışılması.....	103
Demokratik Katılım Yolları.....	104
Siyasal Katılım.....	104
Siyasal Katılım Yolları	106
Seçme ve Seçilme Hakkını Kullanma	106
Kamu Hizmetlerine Katılım.....	108
Ekonomik Katılım	109
Ekonomik Katılım Yolları.....	109
Vergi Ödevi ve Sorumluluğu	109
Bağışlar.....	110
Bilinçli Tüketıcilik	111
Hasta Hakları	113
Sosyal (Toplumsal) Katılım.....	114
Sivil Toplum Kuruluşlarına Katılım	114

Demokrasi (Kültürü) Eğitimi	117
Sonuç.....	120
Kaynakça.....	120

7. BÖLÜM MEDYA VE DEMOKRASİ

Medya.....	125
Medya ve Demokrasi	127
Sosyal Medya.....	131
Sosyal Medya ve Demokrasi	134
Dijital Demokrasi	137
Dijital Vatandaşlık	139
Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi.....	142
Medya Okuryazarlığı ve Demokrasi	147
Dijital Vatandaşlık Eğitimi	149
Sonuç.....	151
Kaynakça.....	151

8. BÖLÜM DÜNYADA İNSAN HAKLARI İHLALLERİ: TERÖR

Terör Nedir?	157
Terör Türleri	158
Gerçekleştirenlere Göre Terör Türleri	160
Devlet Terörü	160
Devlete Karşı Terör.....	160
Devlet Destekli Terör	160
Amaçlarına Göre Terör Türleri.....	160
Etnik Terör.....	160
İdeolojik Terör	160
Dini Terör	161
Siber Terör	161
Biyo-Terör.....	161
Uygulama Alanına Göre Terör Türleri	161
İç Terör.....	161
Uluslararası Terör	161
Uluslar Ötesi Terör	162
Terörün Finansal Kaynakları	162
Yasadışı Faaliyetlerden Elde Edilen Gelirler	162

Madde Kaçakçılığı.....	162
Silah Kaçakçılığı.....	162
İnsan Kaçakçılığı	162
Sahte İlaç Kaçakçılığı	163
Kredi Kartı Dolandırıcılığı.....	163
Yasal Görünümlü Faaliyetlerden Elde Edilen Gelirler	163
Aidatlar ve Bağışlar	163
Ticari İşletmeler.....	163
Yabancı Devletlerce Yapılan Yardımlar.....	163
Terörün Tarihsel Gelişimi	164
Terör ve Küreselleşme	165
Terör ve Göç.....	174
Türkiyede Terör	177
Terörle Mücadelede Uluslararası Kuruluşlar	178
Birleşmiş Milletler	178
Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü.....	180
Sonuç.....	181
Kaynakça.....	183

9. BÖLÜM

İNSAN HAKLARI SORUNLARI: ŞİDDET VE YEREL KONULAR

Şiddet Olgusu.....	187
Şiddete İlişkin Teorik Yaklaşımlar ve Şiddetin Nedenleri.....	189
Şiddetin Sınıflandırılması.....	191
Aile İçi Şiddet.....	194
Kadına Yönelik Şiddet.....	195
Çocuğa Yönelik Şiddet.....	197
Toplumsal Şiddet ve Demokrasi Dışı Yöntemler.....	199
Hukuksal, Toplumsal ve Eğitimsel Boyutta Şiddetle Mücadele	201
Sonuç.....	203
Kaynakça.....	204

ETKİNLİKLER

Eğitim Bölümü İçin Önerilen Etkinlik Örnekleri.....	207
Demokratik Hayat Bölümünde Kullanılabilecek Etkinlik Örnekleri.....	209
Demokratik Katılım Bölümü İçin Önerilen Etkinlik Örnekleri.....	219
Medya ve Demokrasi Bölümü İçin Önerilen Etkinlik Örnekleri.....	222
İnsan Hakları Sorunları: Şiddet ve Yerel Konular Bölümü İçin Önerilen Etkinlik Örnekleri.....	229

1. BÖLÜM

İNSAN HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ

Servet ÜZTEMUR

ORCID No: 0000-0002-1580-9123

Bu bölümde insan hak ve özgürlükleri konu edinilecektir. Bölüm içinde okuyucular; insan haklarıyla ilgili temel kavramlara, insan haklarının ne olduğuna, insan hak ve özgürlükleriyle ilgili sınıflamalara ve temel hak ve özgürlüklerin T.C Anayasası'ndaki yerine dair ulusal ve uluslararası alanyazındaki bilgileri/tartışmaları bulacaktır.

Temel Kavramlar (Hak, Özgürlük, Eşitlik, Adalet)

İnsan haklarının temeli, bütün insanların herhangi bir koşul aranmaksızın haklar bakımından eşit ve özgür olmasıdır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin birinci maddesi "*Her insan özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğar.*" şeklindedir. Buradan hareketle insan haklarının temelini bu kavramlar oluşturmaktadır. İnsan haklarını tam anlamıyla kavrayabilmek için bu kavramların açıklanması önemlidir.

Hak, toplumdan belirli bir biçimde davranmayı veya yapmayı isteme yetkisidir. Hak, bireylere mevcut hukuk tarafından tanınır. Hukukun meşru saymadığı bir hak, sadece bir iddiadan ibarettir (Yürük ve Karakul, 1998). Devlet düzenine geçmeden önce insanlar özgürce yaşıyor ve her istediklerini yapıyorlardı. Ortak yaşamın getirdiği bazı temel zorunluluklar nedeniyle birtakım arzularından kendi istekleri doğrultusunda vazgeçtiler. Bununla birlikte toplumda kendi benliklerini geliştirebilmeleri için birtakım isteklerde bulunma yetkisi olarak hak kavramını hukukun izin verdiği sınırlar doğrultusunda şekillendirdiler (Çüçen, 2013). Başka bir ifadeye göre hak; bireye menfaatlerini korumak, ihtiyaçlarını karşılamak için hukuk düzeninin tanıdığı irade gücüdür (Kara, 2014). Hakların hukuk düzenince tanınması, haklar açısından tek başına yeterli sayılamaz. Hakların devlet tarafından güvence altına alınması gerekir. Tanınmış olan hakların fiilen kullanılabilmesine imkân veren ve mümkün olduğunca kusursuz işleyen bir toplumsal düzeni-

nin de devletçe sağlanması gerekir. Bu toplum düzeninde hak ihlallerinin ortaya çıkmaması için etkili ve yeterli tedbirler alınmalı; haklara saygı gösterilmesi kural, haklara saygısızlıklar ise istisna olmalıdır. Haklara saygısızlıkların da devletçe uygulanan hukuksal yaptırımlarla karşılaşması sağlanmalıdır (Aybay, 2015, s. 3).

Özgürlük ise insanların haklarını rahatça kullanabilmeleridir. John Locke'a göre özgürlük; bir kişinin kendi dışından gelen keyfi zorlamalara maruz kalmadan yaşamını düzenlemesi hakkıdır. Kişi bir işe girdiğinde engellenmiyorsa ve kendi hür iradesiyle karar veriyorsa özgürdür. Kişinin yapmak istemediği şeyi yapmaya, olmak istemediği şeyi olmaya mecbur bırakılmaması onun özgür olduğuna işaret eder. Özgürlüğün kullanımının temel şartları; kişinin kendisine ve başkalarına zarar vermemesi ve insanlık onuruna yakışmayan davranışlarda bulunmamasıdır (Avrupa Konseyi, 2013).

Eşitlik; hukuksal, siyasi ve maddi olmak üzere üç başlıkta ele alınabilir. Hukuksal eşitlik, bütün insanların doğuştan eşit haklara sahip olduğu fikrinden hareketle yasalar önünde herkesin eşit olması ve kanunların herkese benzer şekilde uygulanmasıdır (Kapani, 1993; Kara, 2014). Siyasi eşitlik; kanun önünde eşit olan insanların siyasi katılım açısından da eşit olmasıdır. Ülke yönetiminde, kanunların yapımında ve oy kullanmadaki eşitlik bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Kaboğlu, 2002). Maddi eşitlik ise ülke kaynaklarının toplumu oluşturan insanlar tarafından eşitçe paylaşılmasıdır. Bu eşitlik türünün en somut hâli ise fırsat eşitliğidir. Toplumsal hizmetlerin insanlara eşit bir şekilde dağıtılmasıyla birlikte insanların bir işe eşit koşul ve şartlarda başlamaları ile keyfi engellemelerin ve ayrımcılıkların olmaması durumu fırsat eşitliğidir (Kara, 2014; Yayla, 2004).

Adalet; adil olma, yetki sahiplerinin hukuka uygun davranması, doğru olma ve anlaşmazlıkları çözme gibi anlamlara gelir (Karaman-Kepenekçi ve Aslan, 2013). Adaletin; en yüksek ahlâk ülküsü, en iyi ve en doğru çözümü gösteren bir temel fikir ve bir erdem olduğu söylenebilir. Adalet kavramı bireyin duygusuna ve dünya görüşüne; sezgisine, kültürel, ekonomik veya toplumsal durumuna göre farklı içerikler kazanabilmektedir. Ayrıca, ulusal veya bölgesel kültürel farklılıkların yanı sıra toplumsal, kültürel ve ekonomik gelişmişlik aşamalarının farklı olması gibi sebeplerle, adalet kavramı toplumdan topluma ve çağdan çağa da farklılık göstermektedir (Aybay, 2015). Devlet açısından adalet, yasaların yapımında ve hak ve ödevlerin belirlenmesinde bütün vatandaşlara eşit biçimde davranarak onlara aynı hakları vermeyi ve aynı ödevleri yüklemeyi ifade eder. Birey için adalet, vatandaşların olabildiği kadar birbirlerinin haklarına saygılı olmaya zorunlu olmaları anlamını taşımaktadır (Yavuz, Duman ve Karakaya, 2016). İnsan haklarının düşünsel açıdan en temel boyutu, toplumda adaletin sağlanmasıdır. Adalet gibi bir soyut kavrama geçerlik kazandırmak ve sosyal hayatta adaleti en üstün değer ola-

rak başköşeye oturtmak hukuk düzenlerin birincil görevidir. Toplumda var olan adaletsizlik durumu, insan haklarının çiğnenmesi ve baskı altına alınmasıyla eşdeğerdir. Adaletin yeterince gözetilmediği toplumlarda insan haklarına olan inanç giderek zayıflar. Bu inancın zayıflaması ise insan haklarının toplumsal temellerini ortadan kaldırır (Çeçen, 1995). Adalet değerinin, çağımızda evrensel bir şekilde benimsenerek somutlaşması bakımından insan hakları kavramının özel bir önemi vardır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi gibi uluslararası insan hakları belgelerinde dile getirilen temel insan haklarının evrensel bir şekilde kabul edilmesi, soyut adalet kavramını küresel düzeyde somutlaştırma yolunda asırlardan beri yapılan çalışmaların başarılı bir neticesi olarak kabul edilebilir (Aybay, 2015).

İnsan Hakları

Yaradılış itibariyle diğer canlılardan ayrılan insan; bilinçli ve düşünen bir yapıya sahip olduğundan evrende özel bir yere sahiptir (Gül, 2013). İnsan hakları, kişilerin anne karnından itibaren sadece insan oldukları için kazandıkları haklardır. İnsanlar arasında ırk, din, ten rengi, cinsiyet ve yaş ayrımı yapmadan dostluk, saygı ve sevgi duygularını geliştirmekle birlikte insanın insan olmak şerefiyle sahip olması gereken hakların hepsine insan hakları denir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2011). Bu kapsamlılık insan haklarının evrensel nitelikte olmasıyla alakalıdır. Örneğin ülkelerin iç hukuk kurallarının insan haklarına yer vermemesi, bireylerin bu haklara sahip olmadıkları anlamına gelmez; çünkü insan hakları pozitif hukuk tarafından tanınmış ya da tanınmasın belli bir tarihsel aşamada insanların sahip olmaları zorunlu tüm hak ve özgürlükleri kapsar (Kaboğlu, 2002; Kara, 2014; Tanör, 1994). Bu noktadan hareketle insan haklarının *evrensel, dokunulamaz, kişisel ve devredilemez* nitelikte olduğu söylenebilir (Karaman-Kepenekçi ve Aslan, 2013).

İnsan hakları, yazılı hukuktan önce gelip ondan daha üstün olan, insanların doğumla birlikte getirdikleri haklardır. Bu haklar bireylere devlet tarafından başlanmadığı gibi bununla birlikte devlet; kendisinden önce de mevcut olan bu hakları kabul ederek evrensel bir biçimde geçerli kabul edilmesi için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Hiçbir toplumsal ihtiyaç veya sebep, kısa bir zaman diliminde dahi olsa, doğal hakları yok sayarak uygulamadan kaçınmayı haklı gösteremez (Ünal, 1994). O halde insan hakları devlet öncesi olmaları sebebiyle devlet tarafından yaratılamayan, sadece ortaya çıkarılıp tanınan haklar olmaları dolayısıyla devlet üstü bir özelliğe sahiptirler. Devlet, kendisince başlanmamış olan bu doğal haklara uygun hareket etmek ve onlara gereken saygıyı göstermek zorundadır (Hekimoğlu, 2003). Bu durum insan haklarının *“dokunulamaz”* olduğunu göstermektedir.

Özgür bir kişi olan insanın bu niteliği sebebiyle onur ve saygınlığını koruyarak ahlaki tercihler yapabilmesi, akıl ve vicdanıyla kimseye bağlı olmadan bu haklarını kullanılabilmesi, insan haklarının “*kişisel-bireysel*” niteliğini ifade eder. Doğuştan getirilen haklardan her ne olursa olsun taviz verilmemesi ve bu hakların kullanımından vazgeçilmemesi insan haklarının “devredilemez” özelliğini ortaya koymaktadır (Karaman-Kepenekçi, 2013; MEB, 2011).

Locke’a göre, insanlar siyasi bir toplu yaşamı meydana getirmeden evvel doğal halde yaşamlarını sürdürüyorlardı. Sonrasında kendi aralarında bir sözleşme yapıp “devlet” olarak adlandırılan kurumsal siyasal topluluğu oluşturup doğal yaşam çağında kişilere ait yargılama ve ceza verme hakkını bu üstün kuruma naklettiler. Böylece kişilere ait yargılayıp ceza verme hakkından kaynaklanması muhtemel öznel (keyfi) ölçüsüzlüklerin önüne geçilerek kişilerin ortak ve tarafsız bir yönetim etrafında güvenli bir biçimde yaşayabilmeleri sağlanabilecekti (Akın, 1993; Timuçin, 2004). John Locke doğal yaşama çağından siyasal toplum yaşamına geçişte insanların, sahip oldukları doğal hakların bütününden değil, sadece cezalandırma hakkından toplum (devlet) lehine vazgeçtiklerini belirtmiştir. Bunun dışındaki temel hak ve özgürlükler ise devletin kuruluşundan sonra da kendilerinde kalmaya devam etmiştir (Hekimoğlu, 2003; Üstel, 1999). Kişi toplum yaşamında vatandaş olarak kamu hayatına girdiğinden, bu niteliğiyle kamu hayatının düzenleyicisi olan devletin kanun ve nizamlarına tabidir. Yasalar, kişinin sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerin, özüne dokunmadan sınırlarını çizer ve bu bağlamda nelerin yasak olduğunu belirler. Bireyin bu yasal çerçeve içinde söz konusu haklardan yararlanarak onları kullanması, kişi özgürlüğünün bir ifadesidir. Böylece, bireye tanınan temel haklar ve bireyin bunlardan yararlanma özgürlüğü, birbirini tamamlayarak insan haklarının temelini oluşturmaktadır (Ünal, 1994).

Çoğulcu ve çağdaş demokrasinin insan onuruna ve mutluluğuna gösterdiği değer ve saygı artık huzur, barış ve güven içerisinde yaşayan bir dünya oluşturulması özlem ve isteğini yaygınlaştırmıştır. Bu sebeple, insanlık kendi ortak kaderinin yükümlülüğünü üstlenmek ve bunun gereğini yapabilmek için bilgi ve deneyimi paylaşarak uzlaşma çabasına girişmiştir. Bu durumun sonucunda insana verilen değer ve onun kutsallığı daha fazla önemslenmektedir (Karaman-Kepenekçi, 1999). İnsan hakları, insanlığın ulaşmak istediği en büyük idealdir. Her zaman daha iyiye ulaşmak amaçlanır. Bundan dolayı insan haklarında mükemmeli yakalamak için devamlı çaba sarf etmek gerekir. 21. yüzyılda dünyanın çağdaşlık ve refah seviyesi çok yüksek ülkelerinde bile ciddi insan hakları ihlalleri haberlerinin sıkça yer alması, insan haklarının gelişimi için çok fazla emek verilmesi gerektiğinin kanıtı niteliğindedir (Çüçen, 2013; Türk, 1999). İnsan haklarının ortaya çıkışının tarihsel temellerine inildiğinde haksızlık ve adaletsizliğe karşı toplumların